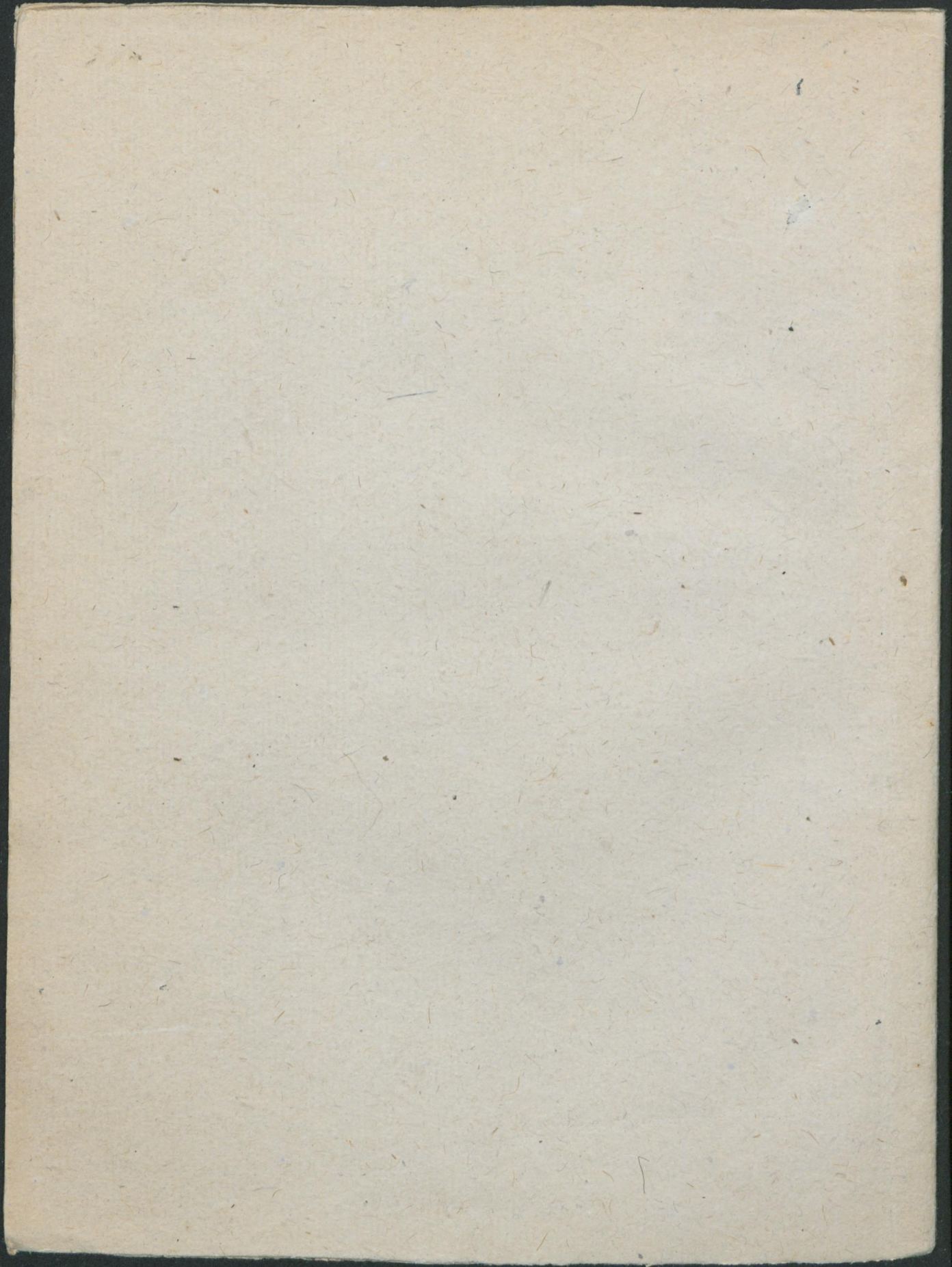

PAMFLET

1419

Es
and
Sp
fin

fon
ly
hen
de S

wil
hen
Ga

seke
ber
oft

tuff

S
tae
lyee

DROOM

17
Oft t'samenfprekinge tuffchen der Coninck
van Spaengien ende Jan Rep. vanden vrede handcl.

Raerfel.

Maet Maet raet/wat gheliden nu d'Orangien,
Vier tooptmen inden Haegh, en een in Spangien
Maer in Spangien heeft een soo grooren cracht
Met Cappers ghesouten/t'gheeft Paters macht.

EEn yghelick doet geerne wat: nae dat vele difcourfen ende verfcheyden droomen in
Nederlant zijn uptgegaen/fo hebbe ick my (in eentfcheyt vintende) ontledicht van alle
andere bekommerniffen/beginnen te dencken/ofmen niet en soude connen raden/wat in
Spaengien/tuffchen den Coninck ende den Monick oungaet / ende ten laetften is my in
fin ghecomen t'ghene hier nae volght.

VVe vveet oft vvaer is.

De Monick te Hobe comende / werde met vele Baso los manos op fijn Spaensch ont-
fonghen:maer hy wel wetende wat fijne brieven inhielden/let het hooft hanghen/want
hy con alle perfonagien fpielen. De Coninck ontbiedt hem in fijn Cabinet/ende vzaecht
hem of den Rocken soo vvel is afgelponnen,datmen met den draet fal moghen de geicheur-
de Spaensche Cappen nagen?

Den Monick antwoort.

Groot-machtichste Coninck ende ghenadichste Heer / het en heeft aen onfen goeder
wille, neerficheyt/noch menichvuldich draepen/noch trecken/noch qupen niet ont bro-
ken:maer min gerft ons soo veel quaet wercks/dat wy booz u Majestejt gheen goet
Garen connen maken.

Coninck van Spangien.

Tis ghenoech in parabelen/fprecht claer upt.

Monick.

Heer Coninck of sy goede of e quade Gheesten hebben/en weten wy niet:dan dit gaet
feker/dat al tghene by uwer Majestejt/noch by fyn Veplicheyt / noch by ons der fel-
ver gherouwer Tenart/ niet en can ghesproken/ booz-ghenomen/noch befloten zijn/
oft ten wozt henlieden al-t'samen booz droomen ende viftoenen gheopenbaert.

Coninck van Spangien.

Maer wat feghdy/ick en geloobe immers niet/dat sy van fyn Veplichejts raede (die
tuffchen hem ende my alleen ghegheben is) weten?

Monick.

Si Seigneur Rey,tot den minften tijttel/ende verhozenfte des herten:ende oft sy daer
nae fchynen te laen/soo raken sy den fpreker fo jupst op't hooft / dat het niet een hape
breet en fchilt inde fubftantie der faken. Sy weten te droomen dat alle fyn Veplichejts
raet

(.)

1608

1419

98

zaert/ende hoe Majesteit meyninghe nergens anders toe zijn streckende/dan om hem
dooz schoon puzten ende lieffelijk klupten te bedziagen/ ende hoe sulcx is/weet uwe Ma-
jesteit ghenoech. Wy meynen niet simpele Dupven ende slechte Schapen te doen te
hebben: maer wy vinden daer Serpenten woosichticheit/ende Dossen loof heyt: sy heb-
ben henlieden dese opinte ingebeert/ende blijven daer vast by/ dat sy te handelen hebben/
ende handelen met de ghene/diese willen bedziagen/ende also ist quaet Dossen met Dof-
sen te vanghen: Het Vofken hadde voor sijn doot loo veel jonghe Vofkens ghebroedt, dat
sy ons veel te cloeck zijn: ende het is oock schadelick dat dien leepen President daer by ge-
romen is/ want hem wert mede schult ghegh: ven inde mooyt aenden ouden Prince van
Orangien begaen/waer dooz wy te meer niet leeppe ooghen werden aenghesien. Ten an-
deren het spijngt ons oock dooz't hooft datmen geen Nederlantche Heeren tot dese sake
heeft ghebruykt/sy spotten daer mede ende segghen/ upt den aert der Ghesanten wel te
commen afmeten/ dat sy niet veel goets in desen Vreden handel en hebben te verwachten:
achten't oock te wesen een beroovinghe der Privilegien/noch staende onder de ghehoor-
saemheyt vande Hertshertoghen/ datmen dus dantighen handelinghe bestaet/ sonder de
advouwen aller Nederlantche Provincien daer op te hooren/ ofte oock de Staten der sel-
ver daer in te kennen.

Coningh van Spaengien.

Que Diablos, wat leyt de Rebellen daer aen/als d'ander te vreden zijn/ ist hen niet ge-
noech dat sy dooz Vry zijn ghekent/ende van onse ghehoorsaemheyt outslaghen?

Monick.

No Seignior, sy segghen oock sozghen te willen dragen dooz hare Raebueren/ ende wie
weet wat daer onder al schuypt: ten anderen den Titel van vryheyt die willen sy so vreet
ende wijt uptleggen/ende so vry gekent zijn/ als eenich Prince ofte Republike in Chri-
stenrijck/jae noch meer: want sy besluyten daer upt/om vry over de gantsche Weerelt te
moeten Negoetieren.

Coningh van Spaengien.

Hoe? meynen sy oock op Oost Indien?

Monick.

Ita Domine, ende der ven schriftelick als mondelingh sustineren / dat secundum Iurus
Gentium, de vryheyt haer soo vreedt uptstreckt.

Coningh van Spaengien.

Maer weten sy niet/dat den Paus/den Koninck van Castillen ende Portugael daer
in heeft gheprivilegeert?

Monick.

Jae sy Heer Koninck:maer sy spotten niet sodantige Privilegien/seggende/dat hy ge-
geven heeft/t'genes sy selfs niet en hadde/ende uwe Majesteit ontfangen hebbe/dat haer
niet en betaemde: dat meer is/sy maken vanden Paus den Antichrist/ende noch erger/
der ghelijcken hem by de baerliche Dupbel:die daer seyt/alle dese dingen sal ick u geven/
wilt ghy my aenbidden als God op Aerden.

Coningh van Spaengien.

Nostra Dona de Loreto! San Iago de Galicia! o todos Dios de Mititierra! wat schriftelick
licker.

lijcker blasphemien zyn dit/ teghens sijne hooghwerdighē Vplicheyt/ ende my/ sijnen
liefften Sone: maect blijft dat Landt noch staen/ ende zyn't rebelijke creaturen die daer
in woonen?

Monick.

Goedgenadichste Heere/ ontset uwe Majesteit haer so seer over die woorden? ten wa-
re van niet goet booz u E. selfs daer te comen: want ghy soude al veel meer moeten hoo-
ren ende sien: maect sengaende van het Landt ende volck/ dat is in so goeden stant en politi-
e (behalven dat het Ketters is) als eenige Landen ofte volcken onder uwe Majesteits
ghehoorszameit/ de Roomsche Catholicken.

Coningh van Spaengien.

Maer comende t'onsen propooste/ hebben onse Gesanten niet ront upt geseyt/ dat ick
geensins en verstaen heulieden de Indien te laten ghebruycken/ ende my nimmermeer tot
sodanigen Peps soude verstaen hebben/ ten ware om hen upt de Indien te cryghen?

Monick.

Heer Coninck ten herst ons aen geen seggen om broken/ wy hebbense ghebruyckt/ als sy
daer van niet en wilben desisteren/ van alle voorbet handelingen af te sinnen: maer het is
booz hen al wint/ ende sy lachen daerom/ ende presenteren ons terstont Paspoort
mogen ver trecken. ghelijck of hen aen den Peps gantsch niet gelegen en ware: sy weten
alle secreten vande Missie/ sy sien booz een dubbelde Dupck/ wat wy inde Casse dzagen.

Coningh van Spaengien.

Wel/ maect hoe staet van de sake?

Monick.

Dat mach uwe Majesteit sien by dese hare ghezeghelde Brieven.

Coningh van Spaengien.

Den Coninck doetse openen ende lesen/ seggende tot den Monick: ick binde hier dat sy
hen tot geenen Peps en willen verstaen/ van mits behoudende ten minste booz eenen tijt
de vyse vaert over al in Oost ende West Indien: dit en sal sijn Vplicheyt geensins wil-
len toestaen/ ende so veel mijn aengaet/ ick wil cock liever in d'Orloge bliuen/ dan ick
soude moeten missen het principaelste stuck/ dat ic meynde met den Peps te vercomen/ dat
ware booz my een schandeliche en schadeliche Peps. Daerom sult ghy terstont weder-
om trecken/ ende mijne Gesanten van daer a la poste, a la poste halen/ ic sal noch eens met
hun het uiterste geweld versoeken/ ick hebbe mijnen adrm nu wat verhaelt/ ende eenige
miltoenen Gouts ingeregen/ ende oock sal ick de andere miltoenen (mijne schult aende
Contractanten) so lange om niet met allen/ ofte seer weynich Interest besigen/ ende ver-
wachte noch dagelicx meer/ die wil ick daer aen te coste legghen.

Monick.

Grootmachtichste Coninck/ ende genadichste Heere/ laet ten minsten so haest ick daer
niet met toegaen/ en laet ons de sake ver trecken/ so langh alst moghelick is/ want tijt ge-
wonne is booz ons veel gewonnen/ en hebt uwe banden eerst wel vast/ siet dat ghy noch
eerst wat meer vergaert. Ten anderen bedenckt hem uwe Majesteit/ overleght ooc rij-
pelic/ oft het booz dese tijt al goet sal zyn/ weder om in d'Orloge te comen: want ghe-
lijck de Gebellen verstaen/ so verstaent oock de Coningen van Franckrijc/ Engelandt en
Denemarchen/ met de welke sy t'samen in een verbont zyn: de dese hebben het Werck
so grot ghehckelt/ ende de spillen verwarret/ insonderheyt die van Franckrijck: want hy
horpt

doopt in trouwel Water wel Wifsch te bangen / tot berfekertheyt van fijnen ftaet. Boven
defen/als de Cooplieden upt Nederlant niet en mogen op Indien handelen fo fultenfe in
Vzancryck trecken/ende van daer den handel duyven/fo fal't leste erger zyn dan't eerfte.

Coninck van Spangien.

Ha/ha/den Frans-man fal ick wel van der Zee houden.

Monick.

Jae lieber ja/het en fullen de fransche/ noch oock hare fchepen niet wesen:maer de fel-
be Compagnie/de feloe fchepen/welck en gelt upt Volant/Zeelant/jae het gelt upt Bra-
bant/Vlaenderen ende Italten/fal daer toe ghuypet werden/gelyck alrede gheschieet.

Coninck van Spaengien.

Wat: falmen dan de rebellen ende moetwillighe al haren quaden wil toelaten /fp sul-
len veel stoutet worden.

Monick.

Het fchijnt vooz desen tijdt te moeten geleden zyn/ uwe Majestept weet den raedt wel
van fjn Hephicheyt.

Coninck van Spangien

Vraechen dan dese Ketterz noch nae Paus macht, s'Conincks hoocheyt, Italiaensche li-
richey, Spaensche manfitrots, Bourgoensche vvreecheyt, Monicken hypocrysie, Brabants
Hofvvvvarer, noch Coopmans bedroch, Crauvvel noch Duyvel: fo ist eē wel vertwifelde
fakē/en ic mach wel beclagen in ongeluckigē tijt gebozen te zyn/in welcke schijnt de qua-
de Propheetie van D Bartholomeo de la Casa, ober mijn lanck te willen verbult werden:
nochtans fo moeten wy noch/a la desperado, de dobbale schalcheyt in't werck leggen:ghy
fult wederom trecken/ende in aller manieren u houden als verftoort(want den Coninck
weet wel/dat de Monicken haer Meesterinck comen bepisen en liegen/sonder beschaē
te worden/en als met ernst in't volle Collegie der Staten upt-bulderen/dat ick geenfins
en wil consenteren dat sp op de Indien fullen varen/lieber heulteden d'Orloge terftrouk
aen seggen/moghelick dat het een scheuringh onder heulteden maken fal/en dat dit van
Gheldeelandt/Orieftlandt/Szoeninghen/noch oock Wrecht het upterste niet en fullen
willen verwachten/soo fullen wy best tot onser meynighe comen/daer toe twifelt niet/
oft den gouden reghen fal eenighe verfteende herten versacht hebben/die dan fullen we-
en dien tijt wel waer te nemen.

Monick

Nulla modo Seigneur,sp worden ons al gewent / sp kennen den Giel al aen fjn lange oer-
ren/boven dien fullen wyse in haer opinie meer verstercken/ende onse faken gant sch ver-
dachit maken/als dat wy niet ter goeder trouwen niet haer en meynen te handelen/ende
dat wy met dien Titel/van vize Provintien/hun hebben willen in slaep wteghen/ende
haer meerder flaven te maken als opt te boezen: die weten sp elck anderen wyse te ma-
ken/ende ghelooen't oock:jae selfs de goede Catholijcken weten sp het in te beelden.

Coninck van Spaengien.

Hoe? blyven sp so eendrachtich in dese faken/daer sp in andere dreckwils overhoop lig-
gh:en/ende van veel verscheden secten ende humenren zyn?

Monick.

De vzeese vande Spaensche Goede daeter vele toeten anderen / de seer wijse ende be-
leefde rezeemige der Staten/ende om dat sp eenen peghelicken fjn Gheloobe vyz laren/
sonder

19

sonder dwang van Conscience: ten derden oock de groote profijten die sy trecken upt de
Scheeps vaert op vzeemde Landen/ insonderheyt Holland ende Zeelant/ daer aen alle de
andere meest hanghen.

Koninck van Spaengien.

Wat raet dan? want hoe wel uwe propoosten al wat nae Ketterpe smaken/ ende soz-
ghe dat ghy van Vader ende Moeder al wat over-gehouden hebt/ nochtans wil ick dat
ghy recht upt sprecht.

Monick.

Heer Koninck ick protestere hier vooz sijn Heplicheyt ende vooz uwe Majestejt/ ende
verclare op mijn Priesterdome/ dat ick van alle vzeemde Ketterijē vry ben: ver sake daer
toe oock Vader ende Moeder/ als ick over langhe gedaen hebbe: ende belove al wat ick
gesproken hebbe ende noch spreken sal/ nae mijn beste wercschap/ streckt tot dienst van
sijn Heplicheyt/ onse Moeder de Roomsche Catholijche Kercke/ ende uwer Majestejts
kere ende profijt/ dit soude ick wel op een Oly-crups sweeren ende het Sacrament der
Wisse daer op ontfanghen. Ende alsoo uwer Majestejt my beveelt mijn meyninge vry
upt te spreken ende te verclaren/ ick sal't oock doen/ te weten/ dat ick geenen beteren raet
en weet/ noch soude connē voozsae/ dan dien/ die sijn Heplicheyt na sijn pontificale wijs-
heyt ghegheven heeft/ t'welck is dat uwe Majestejt den Rebellen (vooz desen tijdt) alles
toelaten soude: wat sy begeeren / ende hoe uwe Majestejt hē williger hier in laet vinden
in hoe seer ghy u vernust dat het van herte geschiet/ hoe beter/ gelijk wy/ uwer Maj- stryts
Ghesanten ende Dienaren/ in het Collegie der Staten ghesecht ende geswozen hebben/
ende dier toe (om bevesting) metter hant vooz ons herte gheclopt hebben/ ende God tot
gerupge daer oner gheroepen/ dat het alles recht toegaet: so uwe Majestejt daer in con-
tinueert/ hoe sy te beter sijn te bedriegen. Och hadmen dat met den eersten ghedaen/
daer ware alreede veel quaet vermoedens (t'welck nu meer ghesterck is) afgelept / ende
al meer als half in slape: maer wat ist als men de waerheyt seyt/ men wordt terstont ge-
suspecteert van Ketterpe: gelijk Piemontel en den Admirant ooc geweest zijn/ en ooc selfs
wy Gheesteliche lieden / dier men niet dan alles goets behoort van te verwachten. Ick
hadde by nae vergeten te segghen/ t'gene ick upt goede vriendē in Holland verstaen heb-
be/ na menlich dat de Rebellen elck anderen inne de ooye toelupsteren/ als dat sy goede
middelen hebben/ om door hulpe van God/ ende bystant van hare goede vrienden uwer
Catholijcker Majestejt af te nemen hare beste ende rijckste Goud ende Silver-berghen
in West Indien: ende dat de Rebelle Chilesen, ende andere verbitterde Indianen haer
daer toe seer ghedienstich sullen wesen die daer naer verlanghen/ ghelijck een Visch naer
het Water/ ende dat om haer leet te wreken. So weten oock insghelijcx vele te verhalen
vande tegenwoordighe ghestaltenisse uwer Landen ende ondersaten aldaer / streckende
tot groote veranderinghe: waer op sy hare goede hope bouwen/ van groote saken upt te
boeren/ tot verbeteringhe ende verrijckinghe van haren staet: ende tot verergheringhe
ende veracninghe van den uwen. Het welck een sake is/ waer op uwe Catholijche Ma-
jestejt (onder verbeteringhe/ ende met eerbiedinghe gesproken) wel heeft te letten. Daer
om soo beduyte ick als vooren dat uwe Majestejt den Rebellen behoort alles toe te la-
ten: Doch maer vooz eenen corten tijt/ ende tot beter ghelegghentheyt.

Koninck van Spaengien.

Non Pater Commissaris, al seg ick soo/ ick en meynit soo quaet niet/ ende vermoede ooc
sulcx aen uwe Eerweerdichendit niet: maer begeere dat ghy bymoedich verclaren sult/
alles wat tot der saken dienstich is/ naer u beste meyninge/ hes gaet my mede of te tegē
en dē

ende neme seer geerne aen uwer seer ernstighe protestatten.

Monick.

Deer Coninc van uwer Majestejt hebbe ick/ghelick ick oock noch doen/ een groot ghevoelen ghehad/ ende verwacht wat sonderlinghs / te weten/ dat uwer Majestejt noch sullen worden een Monarche., t'ghene andere uwe Majestejts Doozlaten begeert ende ghehoeyt hebben/ hebt slechts goeden moet / by: est niet vooz de Propheetie van D. Bartholomei, sijn Heylichejt weet wel beter/ ende can dooz sijn Benediccie u wel bezijden den vooz sulcken onghewal/ volcht alleen sijn wijzen ende goeden raedt/ waer by ick disten noch wil voeghen / datmen niet alleen de Rebellen in Hollandt ende Zeelandt hare bedien geerte en consenteert / maer datmen oock de andere Provincien gheheel sachtelicken tractere: het volck (vooz eenen tijdt) soo veel vryhejt ghebe/ als de Rebellen onse Roomscen sche Catholicken toelaten: Ende noch tot eenen overbloet / dat hier in Spaengienmer het rigeur vande Inquisitie (ten aensien van de Nederlantse Zeevaerders ende Coopwooz kleden) cessere: hier dooz suldp/ W. derghenadichste Coninc / veel herten tot u trecken/ die lichtelick sullen gheloooven/ dat de vervolginghe met uwer Majestejts Vader/ ende al sijnen ouden Raedt/ al ghestorven is: Sy sullen onder elckander in oneemich worden/ ende de Hertf hertoghen/ uwer Majestejts Broeders/ haest van selfs tot haren Princeliken weder aennemen / waer dooz uwe Majestejt middel sal crjghen / om bequamelick sijn leedt te waken daer het noodich sal zijn: datmen middeler tijdt dapperlick met ste haer nen onder den hoop werpe/ oock met coyte Dandtroers ende Pistoletten schicte/ dewyl het Canon ende de Cartouwen rusten: het welke oock niet op eenighe alleen / die mo ghelick wel haest souden mogen Grip- hier en ende niet ghemickt worden/ maer op verschieden / alsoo hare regteringhe by vele bestaet: sulckis moet oock seer liberalick gheschieden / want vele onder hun die en souden om een cleyn den Aers niet willen lichte. Spinola, ick vrese dat desen mijnen voorszach vele Catholicken niet sinaken sal: jae sullen't licht daer vooz houden/ dat ick selfs al vande Ketters doorszooten ben/ oft met haer Kalf gheploecht hebbe: doch ick versikere my/ dat sijn Heylichejt/ ende uwe Majestejt een beter ghevoelen van my sullen hebben/ ende al waer't vork anders/ ende dat ick als een Ketter daerom moeste sterben/ soo en can ick niet laten mijn hert te openen ende mijne Consciencie te ontlasten/ anders soude die so benaut blijven/ als oft sy in een nebzuers rappe ghenaept laghe.

Coningh van Spaengien.

Eerweerdighe Vater Generael / ick danck uwer Eerweerdichejt van sijn goet advies/ ick soudet oock geerne volgen/ maer een dinc quelt my/ te weten/ dat dese Ketter my alle mijn Heeringh sullen benemen/ dat splieden daer mede rijck/ ende ick arm worden sal.

Monick.

Laet uwe Majestejt dat niet becommen: maer ghelooft/ wanneer sy eenighe Zaken: en by op Spaengien sullen ghehandelt hebben/ dat de Vaert op Indien wel van selfs sal doodt loopen/ ende oft sy eenige Zaken daer by wat profiteren/ wat noot ist/ als uwe Majestejt epntlick tot sijn voornemen comt / ende dat ghyse niet al hare schatten in handen crjcht.

Coninc

Coningh van Spaengien.

20

Moet het dan also wesen?

Monick.

Uwe Majesteit en behoort langher niet te twiffelen / maer simpelich te ghelooften / by dewijle onse Heylighe Vader selfs / die niet dwalen en can / geenen beteren raet heeft wesen / die ditte te verfinnen / ende hy selfs moet de Venetianen alsoo door de vingeren sien: boven te bedien / op dat niet en schijne dat wy op natuerlike dinghen staen / soo sal ick onse adbrichtken proberen met der Schrift / ende de sententie Gamaliels, die de Joden / als sy de Apostelen wilden verbieden Chritum te predicken / aldus radende / seyde / houdt af van dese ingiemenschen / ende laetse varen: want is dit werck upt de menschen / soo sal het ghebroken oop worden. Dewyle Alderghenadichste Koninck / wy nu ghelooften / dat het werck der Hollantsche Ketteren upt den menschen is / soo laet ons vastelich gelooven / dat het haest ende allen ende vergaen sal: te meer / alsoo onsen Heylighen Vader ons sulcx toefert / daer den/aen dat een goet Catholijck gheensins twiffelen en moet. Daer heeft uwe Majesteit sinceghhehoort / alles wat ick te segghen weet / hebbe ick in dese sake te breedt ghesproken / elck wiste hebbe ick de Ketteren te veel toe ghegheven / doet met my wat dyne Majesteit be-
ste haeght.

Ende mits dien viel hy black ter Aerden / ghelijck oft hy sijnen Gheest gheheel uptge-
moelassen hadde / soo can hy de potterp stellen.

Coningh van Spaengien.

Pater Sancto staet op / ende hy dede hem vander Aerden nemen / segghende tot hem: men sal u uwe Zieven ghereedt maken / maer ghy moet langhsaem henen trecken: ick sal voor desen tijdt toelaten al wat de Rebellen eyschen / hoewel wy sulcks seer bitter is / middeler tijdt sullen wy op alles rijpelic letten / ende den bequamen tijdt verwarphen / so veel als het immermeer moghelick sal comen wesen. In den Daghe comende / suldy met hooghe protestatien excuseren u langhe uytblijven: oock dat ghy seer groote instancie ghebaen hebt / om my te persuaderen: als mede dat ghy op den wegh sieck zijt ghe-
weest / ende andere treken meer / die ghy sult moghen practiseren. Ende en laet doch niet door D. L. afscheyt alle secreten des Landts te vernemen / ist moghelick / het mach ons hier nae te passe comen.

Monick.

Ich salt wel doen Heer Coninck: maer sy sullen ober mijne protesten elckanderen
technicken ende greynsimuplen / als met ghemaecte boeberpen: Sy sullen het al ghe-
zooemt ende gheraden hebben / eer ick daer come / wat wy heymelicks ghesproken heb-
ben: Het sal al in openbaren Druck zijn / ende men salder ober al achter straten mede
elshoopen / als met nieuwe Almanacken / ende roepen luy ende leelic / hier wat wonder ende
wat nieuws vanden Coninck van Spaengien ende Pater Jan Nep / traeterende van
de Nederlandtsche Vrede handel.

Koninck

Koninck van Spaengien

Pacientse/doet u beste/ende bedenckt t'onser dienste alle listen/die opt Monick ind
sin quam:recht ghy wat goets upt/eenen Cardinaels Doet is u verskerck.

Monick.

Daer nae gheluck toe/ende sat mits dien terstondt te Deerde/gheskapt/ gheleerst en
ghespoort.

Ist leughen ofte vvaer,
Godt verleen ons Pays hier naer.

A M E N.

inbe

st en.